Jüdische Pester Zeitung.

אויף דיעזע ציטונג קאנן מאן יעדען טאג פרענומעריערען
אונד דער פרענומעראציאָנס-טערמין בעגיננט מיט דעם טאגע דעס ערסטען בלאטטעס.

דיא רעדאקציאָן בעפֿינדעט זיך אין פעסט
אלט-גאססע נו' 1.
וואהין מאן אויך דיא פרענומעראציאָנסגעלדער צו זענדען בעליעבע.

יידישע פעסטער צייטונג

דיעזעס בלאטט ערשיינט דרייאמאל וואָכענטליך
זאָנטאג, מיטטוואָך אונד פֿרייטאג.
אונד קאָסטעט
פֿיר עסטעררייך-אונגארן
גאנציעהריג 10 גולדען עסט.-וועהר.
האלביעהריג 5 " "
פֿירטעליאהר 2 גול' אונד 50 קר' ע.-וו.

פֿירס אויסלאנד
גאנציעהריג 11 גולדען עסט.-וועהר.
האלביעהריג 5 גול' אונד 50 קר' ע.-וו.
פֿירטעליאהר 2 " " 75 " "

Nr. 15, אכטער יאהרגאנג — פעסט, פֿרייטאג ט' שבט ה.ת'ר'ל'ו'. — Pest, den 4. Feber 1876.

פֿראנץ דעאק.

דער טאָד דעאקס בילדעט יעטצט דאס גראָסטע עראייגניס, פֿאָר וועלכעם אללע אנדערען בעגעבענהייטען אין דען הינטער-גרונד געדרענגט ווערדען. זעממטליכע אונגארישע אונד דייטשע ציטונגען בעשעפֿטיגען זיך יעטצט בלאָס מיט דיעזעם טאָדעס-פֿאללע, וועסהאלב עס אונזערע לעזער לייכט-בעגרייפֿליך פֿינדען ווערדען, דאס וויר דיעזעם וויכטיגען לאנדעס-עראייגניסע דען גראָסטען טהייל אונזערעס בלאטטעס ווידמען.

דאס אין אונגארן דיא געזאממטע בעפֿאָלקערונג דורך דאס אבלעבען פֿראנץ דעאקס אין טיעפֿע טרויער פֿערזעטצט ווארדע, איזט געוויס יעדעם בעגרייפֿליך. פֿראנץ דעאק וואר עבען דער גראָסטע אונד טרייעסטע זאָהן אונגארנ'ס. ער האטטע נור א י י ן שטרעבען פֿאָר אייגען: אונגארן גראָס אונד פֿרייא צו מאכען! אונד וואס אונגארן הייטע א י ז ט, אונד וואס אונגארן הייטע ה א ט — עס איזט אללי' דיעס דער טהאטיגקייט פֿראנץ דעאקס צו פֿערדאנקען. ווערע ניכט פֿראנץ דעאק, דא ווירדע זיך אונגארן פֿיעללייכט נאָך איממער אונטער דעם אייזערנען דרוקע עסטעררייכס בעפֿינדען! אונגארן ווירדע קיינען אייגענען שטאאט מיט אייגענער רעגיערונג אונד אייגענעם רייכסטאג בילדען: עס ווירדע איינע איינפֿאכע פראָווינץ עסטעררייכס געבליעבען זיין, וועלכע נאָך הייטע דיא בעפֿעהלע דער וויענער רעגיערונג ענטגעגענגעהמען מיסטע. עס איזט אלזאָ ניכט בלאָס דיא „וויזהייט" דעאקס, דיא אונס זיין הינשיידען זאָ שמערצליך עמפפֿינדען לאסט: עס איזט פֿיעלמעהר דיא ערפֿרייליכע טהאטזאכע, דאס ער אים אונגארן איינען זעלבסטשטענדיגען שטאאט געמאכט, דער מיט עסטעררייך אויף ג א נ צ ג ל י י כ ע ר ש ט ו פֿ ע שטעהט.

עס איזט נאָך אלל דעם זעלבסטפֿערשטענדליך, דאסס דאס שטערבען דעאקס אויך אים אויסלאנדע גראָסען בייפֿאלל זיך ערדונגען האט. עס איזט פֿערנער לייכט ערקלערליך, דאס דער נאמע פֿראנץ דעאקס אין דייטשלאנד, ענגלאנד, פֿראנקרייך, איטאליען אונד פֿיעלען אנדערען שטאאטען איין האָכגעאכטעטער איזט. פֿראנץ דעאק האט וואָהל אין ערסטער רייהע נור פֿיר זיין פֿאטערלאנד געארבייטעט. אבער זיין שטרעבען האטטע איינען וואָהלטהעטיגען איינפֿלוס אויך אויף דיא געגענווערטיגע געשטאלטונג דער אויסווערטיגען שטאאטען. אינדעם ער פֿיר זיין פֿאטערלאנד דיא „פֿרייהייט" זוכטע, געוואנן יא דיא פֿרייהייט איבעראלל דיא אָבערהאנד. אינדעם ער פֿערנער דאפֿיר קעמפֿפֿטע, דאס זיין פֿאטערלאנד דורך איין „פארלאמענט" רעגיערט ווערדע, זאהען זיך פֿערשיעדענע שטאאטען גענאָטהיגט, דאס פארלאמענטארישע זיסטעם איינצופֿיהרען. ניכט בלאָס אונגארן אליין, זאָנדערן דיא גאנצע אויפֿגעקלערטע וועלט וואר אלזאָ געגען פֿראנץ דעאק צום טיעפֿען דאנקע פֿערפֿפֿליכטעט.

אבער אין א י נ ע ם שטאאטע העטטע מאן פֿיעללייכט אורזאכע, מיט דעם שטערבען דעאקס אונצופֿריעדען צו זיין. דיעזער שטאאט איזט עסטעררייך. דא וואר מאן דאָך יאהרהונדערטע הינדורך געוואָהנט, אונגארן אלס אבהענגיגע פראָווינץ צו בעטראכטען, איבער דיא מאן נאָך הערצענס-לוסט פֿערפֿיגען קאָננטע. עס וואר דיעס פֿיר עסטעררייך רעכט בעקוועם, אום זיך אויף קאָסטען אונגארנס בערייכערן צו קאָננען. נון קאם פֿראנץ דעאק אונד בראכטע דען 1867-ער אויסגלייך צושטאנדע. פֿאָן דיעזעם אויגענבליקע אן בילדעטע אונגארן מעהר קיינע אבהענגיגע פראָווינץ, זאָנדערן איינען זעלבסטשטענדיגען שטאאט, וועלכער ניכט מעהר פֿ אָ ן וו י ע ן א ו י ס רעגיערט ווערדען קאנן. אויס דיעזעם גרונדע העטטע מאן אין עסטעררייך פֿיעללייכט אורזאכע, געגען פֿראנץ ד ע א ק, דען נייבעגרינדער דעם אונגארישען שטאאטעס, צו שמאָללען. אבער דיא וו א ה ר ע ט ו ג ע נ ד פֿינדעט אויך ביים העפֿטיגסטען געגנער אכטונג. אונד זאָ קאם עס, דאס דער פרעזידענט דעם עסטעררייכישען אבגעאָרדנעטען-הויזעס אים רייכסראטהע, דעם אנדענקען דעאקס איינען הערצליכען „נאכרוף" ווידמעטע, דען זעממטליכע דעפוטירטע ש ט ע ה ע נ ד אונד אין עהרפֿורכטס-פֿאָללער שטיללע אנהאָרטען. דער רייכסראטהס-פרעזידענט, דאָקטאָר ר ע כ ב ו י ע ר, זאגטע אונטער אנדערעם:

„געעהרטעס הויז! אויס דער אונגארישען הויפטשטאדט איזט צו אונס איינע ערשיטטערנדע טרויער-נאכריכט געדרונגען. דער אונגארישע רייכסטאג צייגט אונס נעמליך אן, דאס דער גראָסטע זאָהן אונגארנס, דער ווייזע אונד טוגענדהאפֿטע פֿראנץ דעאק, אם 28-טען יענער, פֿאָם טאָדע אבבערופֿען ווארדע. פֿרייליך טריפֿפֿט דיעזער שמערצליכע שלאג אין ערסטער רייהע אונגארן; אבער איך גלויבע עס מיט געוויסהייט אויסשפרעכען צו קאָננען, דאס דער טאָד איינעס פֿראנץ דעאק אויך אין אללען קרייזען עסטעררייכס זעהר טיעף אונד זעהר שמערצליך עמפפֿינדען ווירד. דעאק האט גראָסעס געלייסטעט, ניכט אבער בלאָס פֿיר ז י י ן לאנד, זאָנדערן אויך פֿיר דען ט ה ר אָ ן אונד פֿיר דיא ג א נ צ ע מאָנארכיע. — דיא וועלטגעשיכטע ווירד דאס ווירקען ד ע א ק ס מיט גאָלדענען בוכשטאבען פֿערצייכנען. פֿראנץ דעאק וואר איין רוהם דער געגענווארט: ער ווירד אבער אויך דען שפעטערען געשלעכטערן איינער ווייטען צוקונפֿט נאָך אלס „מוסטער-בילד" דיענען. דער רוהם גראָסער גענעראלע, דער גלאנץ בעריהמטער מאָנארכען — אלל דאס פֿערשווינדעט דען לייכטענדען בירגער-טוגענדען איינעס פֿראנץ דעאקס געגעניבער! אינדעם ער זיין גאנצעס לעבען הינדורך פֿיר ז י י ן פֿאטערלאנד שטרעבטע, ווירקטע ער יא אויך פֿיר דיא פֿרייהייט, פֿיר דאס רעכט אונד פֿיר דאס גליק דער פֿאָלקער דער גאנצען וועלט! צווישען עסטעררייך אונד אונגארן, אלס דען גליעדערן איינער איינהייטליכען מאָנארכיע, האבען זיך אים לויפֿע פֿאָן יאהרהונדערטען געמיינזאמע אנגעלעגענהייטען געבילדעט, וועלכע עבען פֿיר אללע צייטען „געמיינזאם" בלייבען מיססען. אבער וויא אונד אויף וועלכע ווייזע דיעזע געמיינזאמען אנגעלעגענהייטען געלייטעט ווערדען זאָללען — דאס בילדעטע עבען איין „רעטהזעל", וועלכעס נור איין פֿראנץ דעאק גליקליך לאָזען קאָננטע. ער לאָזטע דיעזעס שוויעריגע „רעטהזעל", אינדעם ער דען 1867-ער אויסגלייך צו שטאנדע בראכטע. אום זאָ טיעפֿער איזט עס צו בעדויערן, דאס דער ווייזע שאָפֿפֿער דיעזעס אויסגלייכס, דאס פֿראנץ דעאק נעמליך, עבען אין דעם אויגענבליקע דורך דען טאָד הינגעראפֿפֿט ווארדע, וואָ דיעזער אויסגלייך ע ר נ י י ע ר ט ווערדען זאָלל! אונד ביי דעאק וואר ניכט בלאָס זיינע שטאאטס-מעננישע וויזהייט אונד זיינע גראָסע פֿאטערלאנדס-ליעבע צו בעוואונדערן, זאָנדערן נאָך מעהר דיא ריינהייט זיינעס עדעלן כאראקטערס אונד זיינע אונבעשטעכליכע גערעכטיגקייט. דעאק האטטע ניכט דען עהרגייץ נאָך טיטעלן אונד אָרדען. ער האטטע נור א י י נ ע ן עהרגייץ: פֿיר פֿרייהייט אונד גערעכטיגקייט צו לעבען אונד צו שטערבען! אונד איינעם זאָלכען מאננע ווידמעטע אויך דער מאָנארך דאס אללער-האָכסטע פֿערטרויען! אונד איינעם זאָלכען מאננע בראכטע איינע גאנצע, פֿיר פֿרייהייט ערגליהענדע נאציאָן איהרע פֿערעהרונג ענטגעגען. היערין בעשטעהט דאָך דיא האָכסטע אויסצייכנונג, נאָך דער איין מאנן פֿאָן עדלער געזיננונג שטרעבען מוס! איינעם מאננע פֿאָן זאָלך' גלענצענדען אונד אונשטערבליכען פֿערדיענסטען געגעניבער וואָללען אויך וויר א ל ל ע אונזערע טיעפֿסטע האָכאכטונג בעקונדען. וואָ עס זיך אום דיא אכטונג פֿאָן בירגער-טוגענדען אונד כאראקטער-גראָסע האנדעלט, דירפֿען וויר ניכט פֿראגען: וואר דער מאנן איין ד י י ט ש ע ר? וואר ער איין א ו נ ג א ר? — דא גיבט'ס קיינע אונטערשיעדע דער נאציאָנען. איך שפרעכע דאהער אים נאמען דעם גאנצען הויזעס אויס, דאס וויר איבער דאס הינשיידען דעאקס דיא טיעפֿסטע טרויער עמפפֿינדען, אונד דאס זיין געזעגנעטעס אנדענקען פֿיר אללע צייטען אין אונזערער עראיננערונג פֿאָרטלעבען ווירד!" —

זאָ אייסערטע זיך אין אָפֿפֿענטליכער זיטצונג דער פרעזידענט דעם עסטעררייכישען רייכס-ראטהעס איבער פֿראנץ דעאק. אויך דיא פאָליטישען געגנער מיססען דיא פֿערדיענסטע איינעס מאננעס אנערקעננען, דער יא אויך איהנען דיא פֿרייהייט אונד איינע קאָנסטיטוציאָן געבראכט האט.

דער פֿאָר-אבענד דעם בעגרעבניסעס.

מיטטוואָך אים 5 איהר נאכמיטטאגס ערשיען דער גרייזע יוסטיץ-מיניסטער בעלא פערצעל מיט זעממטליכען בעאמטען דעם יוסטיץ-מיניסטעריאומס פֿאָר דעם זארגע דעאקס. דער יוסטיץ-מיניסטער היעלט איינען קראנץ אין הענדען. ער ליעס זאָדאנן אין דאס אייפֿליעגענדע פראָטאָקאָלל פֿאָלגענדע ריהרענדע וואָרטע שרייבען: „דאס יוסטיץ-מיניסטעריאום ווידמעט דיעזען קראנץ דעם אנדענקען פֿראנץ דעאקס, ד ע ם ע ר ס ט ע ן י ו ס ט י ץ - מ י נ י ס ט ע ר א ו נ ג א ר נ ס." — היעראויף לעגטע פערצעל דען קראנץ אויף דען זארג דעאקס, וועהרענד זיינע אויגען פֿאָן טהרענען איבערשטראָמטען. — קוים האטטען זיך דיא בעאמטען דעם יוסטיץ - מיניסטעריאומס ענטפֿערנט, אלס דיא גאנצע שעננעי-פארטייא ערשיען אונד אים נאמען דער גאנצען פארטייא עבענפֿאללס איינען קראנץ אויף דען זארג דעאקס לעגטע. דיעזע בליעבען דא, אין טיעפֿע טרויער פֿערזונקט, ביז דיא ליבעראלע פארטייא איינטראף. אונד עס וואר ניכט בלאָס דיא ליבעראלע פארטייא דעם רייכסטאגעס אלליין, וועלכע נון אין איינעם אונאבזעהבאר לאנגען צוגע אנריקטע. עס האבען זיך פֿיעלמעהר זעממטליכע מיניסטער, צאהלרייכע מיטגליעדער דעם אָבערהויזעס אונד דיא דעפוטאציאָנען דער פֿערשיעדענען קאָמיטאטע דיעזעם צוגע אנגעשלאָססען. אללעס וואר ש ו וו א ר ץ געקליידעט. איין אבגעאָרדנעטער טרוג אויף איינעם סאממט-קיססען איינען גראָסען אייכען-קראנץ מיט שווארצען אונד ווייסען באנד-שלייפֿען געציערט. ביים זארגע אנגעלאנגט, נאהם דער פרע-

איננערן טהיילע בעפאנדען זיך אין זעהר אונרע-געלמעסיגעם צושטאנדע. דאס אללעס בעווירקטע איינע הערצ-לעהמונג, וואָדורך דער טאָד אונבע-דינגט ערפאָלגען מוסטע.

* (איינבאלזאמירונג.) דער טאָדטע קאָרפער דעאק׳ס וואורדע איינבאלזאמירט. דיא איינבאלזאמירונג נאהם פאָללע 7 שטונדען אין אנשפרוך. דאס מוסטע נאטירליך שאָן אוים דעם גרונדע געשעהען, דא עס זאָנסט »סאניטעטס-ווידריג« געוועזען וועָרע, דען טאָדטען קאָרפער פאָן זאמסטאג-נאכט ביז דאָננערסטאג אונבעערדיגט ליעגען צו לאססען.

* (דיא פעסטער אָרטהאָדאָק-סע געמיינדע) האט מאָנטאג נאכמיטטאגס איינע זיטצונג אבגעהאלטען, אין וועלכער פאָל-גענדע בעשליססע געפאסט וואורדען: 1) דיא האָ-הען פערדיענסטע אונד טוגענדען דעם גראָסען פראנץ דעאק אים געמיינדע-פראָטאָקאללע צו פערציינגען אונד דיעזעס פיר עוויגע צייטען איי׳פ-צובעוואהרען. — 2) ביים לייבענ-בעגענגניססע פראנץ דעאק׳ס זיך דורך איינע דעפוטאציאָן פער-טרעטען צו לאססען: — 3) זאָננטאג, דען 6. פע-בער, פאָרמיטטאגס 11 אוהר, אין דער אָרטהאָ-דאָקסען סינאגאָגע איינען פייערליכען גאָטטעס-דיענסט אבצוהאלטען. — וויר קאָננען דיעזע בעשליססע דער אָרטה. געמיינדע נור פאָללקאָמ-מען בילליגען. פראנץ דעאק האט עס פערדיענט, דאס דיא אָרטהאָדאָקסען יודען זיין אנדענקען עה-רען זאָללען. וועגן ניכט פראנץ דעאק, ווירדען זיא הייטע נאָך אונטער דעם דרוקע דעם קאָנגרעסעס זייפצען מיססען.

* (איינע קוריאָזע געשיכטע.) אים אנדריעוּוצע (מיליטער-גרענצע) ווירד פאָל-גענדעס געשריעבען: זייט אייניגער צייט האבען זיך דיא היער וואָהנענדען איזראעליטען איינען נייען פריעדהאָף ערריכטעט. נון האטטע זיך דאָרט אונלענגסט איין קאטהאָלישער אָפפיציער ערשאָס-סען, אונד דער גייסטליכע וואָללטע דיעזען זעלבסט-מאָרדער אויף דעם קאטהאָלישען פריעדהאָפע ניכט בעגראבען לאססען — אונד מאן מוסטע דען קאטהאָלישען אָפפיציער אויף דעם יידישען פריעד-האָפע בעגראבען.

* (דער וואססער-שטאנד דער דאָנוי.) וויא הייטע אים וויען טעלעג-ראפירט ווירד, האט זיך דאָרט פלאָטצליך דיא איבערשוועממונגס-געפאהר פערגראָסערט. היער אין פעסט האט זיך דיא איבערשוועממונגס-געפאהר פערמינדערט.

* (פינדעל-קינדער.) דיא קינדער, וועלכע פאָן איהרען עלטערן אויסגעזעטצט אונד פאָן אנדערען געפונדען ווערדען, ווערדען טהיילס אין דען זאָגענאננטען »פינדעל-הייזערן« איטער-בראכט אונד מאנכע ווערדען פיר איינע זעהר גערינגע בעצאהלונג אין פריוואט-הייזער צור ער-ציהונג געגעבען. דא דיעזע זעהר שלעכט בע-וואָרטהעט ווערדען, שטערבען דיא מייסטען נאָך אין פריהעסטער קינדהייט. דיא איזראעליטישע געמיינדע צו וויען האט, וויא אללע יאהרע, אויך היייער 1000 גולדען בעשטיממט, דאמיט דיא יי-דישען פינדעל-קינדער בעססער בעוואָרטהעט ווערדען מאָגען. אין פאָלגע דעססען שטערבען דענן אויך יעטצט פיעל וועניגער פאָן דיעזען יידי-שען פינדעל-קינדערן. אים יאהרע 1869 זינד נאָך פאָן 100 זאָלכער קינדער 83 געשטאָרבען, אים יאהרע 1875 הינגעגען פאָן 100 זאָלכער קינדער נור 20. עס איזט געוויס איינע עדלע זאכע, זאָלכער קינדער זיך אנצונעהמען, דיא פאָן פאטער אונד מוטטער פערלאססען וואָרדען זינד.

טעלעגראַפישע דעפעשע.

קאָנסטאנטינאָפעל 1. פעבער. דיא טירקען איבערפיעלען דיא אן דער עסטעררייכישען גרענ-צע אנגעזאממעלטען רעוואָלוציאָנערען אונד בראכ-טען איהנען איינע ניעדערלאגע ביי. — אלס דער עסטעררייכישע געזאנדטע דיא אנדראשי׳שען ראטה-שלעגע איבעררייכטע, זאגטע דער סולטאן, ער ווערדע דאראויף באלד איינע אנטוואָרט געבען.

פערלאָזונג

דער 1860-ער לאָזע.

ביא דער אם 1טען פעבער 1876 פאָרגענאָמ-מענען ציעהונג וואורדען פאָלגענדע סעריען געצאָגען

489 877 1508 1581 1799 1862 1895 1987 1995 2211 2278 3003 3223 3352 3376 3408 3417 3614 3992 4120 4128 4563 4825 4956 5653 5748 5760 6166 6397 6933 7451 7679 7918 8351 8448 8483 8917 9406 9531 10465 11294 11666 11806 12223 12301 12372 12436 12629 12933 13054 13057 13467 13517 13838 13957 13970 14069 14232 14307 14315 14660 14911 14933 14053 15654 15689 15691 15989 16734 16738 17518 17549 18001 18136 18227 18579 18982 19295 19819.

דיא פערלאָזונג דער געווינג-נוממערן ווירד אם 1. מאי 1876 פאָרגענאָממען ווערדען.

געשעפטסבעריכט

פעסטער-פרייזע.

געטריידע-געשעפט. פאָן ווייצען וואורדע געסטערן וועניג צו מארקטע געבראכט, דער פערקויף וואר שוואך. פערקויפט וואורדען 7000 מעטערצטר. דיא פרייזע זינד אום 40 קר׳ געשטיעגען.

ווייצען, טהייס- 800 מעטערצטר. 76ק׳ 10,95 פל., 400 מעטערצטר. 76ק׳ 11 פל., 200 מעטערצטר. 76ק׳ 11 פל., 500 מעטער-צטר. 75ק׳ 10,55 פל.

האפער 350 מעטער-צענטנער 8,40 גולדען פער קאססע. —

קוקורוץ 700 מעטער-צטר. צו 4,57½—4,60 גול. ווייצען פער פריה-יאהר 9,90—9,95 גולד. האפער פער פריה-יאהר 8·96 — 9·03 גולד. קוקורוץ פער מאי-יוני 5·24—5·30 גולד. אללעס פער מעטער-צענטנער.

וויענער פרייזע.

ריבאל 43·75 גולדען. —

רעפס: קאָהל 17·75 — 18 גולד.

ליינאל 36 גולדען. —

פעטראָלעאום 22,59 גולד. אללעס פער 100 קילאָגראמם.

שפיריטוס 23,50 גול׳ צו 10·000 ליטער-פערצענט. —

ווייצען פערקויפט וואורדען 15000 מעטערצטר. פייזע באנאטער 75—77-קיל׳ 10·30 — 10·70 גולד׳ פער מעטערצטר.

קארן, סלאָוואקישער 70—73-קילאָ׳ 7·92 — 8·26 גולד׳ פער מעטער-צטר.

האפער אונגאַרישער נעייטערטער אב וויען 9·37—9·55 גולדען פער מעטערצטר׳.

קוקורוץ באנאטער אב וויען פער מעטערצטר׳ 5·20—5·30גולד. אונגארישער 5·20 —5·30 גולד.

גערסטע מעהרישע אין וויען 63—66-קיל. 9·55—10·16 גולד. פער מעטער-צטר. —

ווייצענ-מעהל, נ׳0: 24,20 — 25 גול., נ׳1: 22·10—24 גול., נ׳ 2: 19·80— 22 גול. נ׳ 3: 14 — 16 גול׳ פער מעטער צטר.

קאָרנ-מעהל, נומ׳ 1: 15,70 — 16,25גול., נ׳: 2: 13,25—13,75 גולדען פער מעטער-צטר.

הילזענפריכטע: הירזע-קאָרן 7·20—7·60 גולדען, לינזען 16—24 גולדען, ערבסען 12—18 גולדען. — באָהנען 8—9 גולדען. (אללעס פער 100 קילאָגראמם)

וויענער שלאכט-פיעהמארקט. דער אויפ-טריעב אויף דעם וויענער שלאכט-פיעהמארקטע אם 31-טען ד. מ. בעטרוג 2405 שטיק, דאפאָן וואָרען 1661 אונגארישע, 230 פאָלנישע אונד 514 דייטשע, אונד דאָרונטער — ווידע-אָכסען. דאס געשעפט וואר גוט. דיא פרייזע שטעללטען זיך פער 100קילאָגראמם: אונגארישע אָכסען 51 —57 גולדען, פאָלנישע 46 - 54 גולדען, דייטשע 49 — 56 גולדען.

פעראנטוואָרטליכער רעדאקטער: מאיר ברי״ש רייז.

קאָנקורז.

אין דער היעזיגען איזר. געמיינדע איזט מר״ח אייר הבע״ל דיא שטעללע איינעס טיכטיגען שוחט ובודק, דער צוגלייך איין טיכטיגער בעל תפלה אונד בעל קורא זיין מוס מיט דעם יאהרעסגעהאלטע פאָן 400 גולד׳ ע׳-וו׳ אונד 2 פפונד פלייש פאָן יעדער בהמה כשרה נעבסט נעבענעמאָלומענטען צו בע-זעטצען. רעפלעקטירענדע, דיא צייגניסע מרבנים מובהקים בעזיטצען, וואָללען זיך דיעסבעציגליך ביז לענגסט ר״ח ניסן הבע״ל אן דען קולטוספאָרשטאנד ווענדען. דער אקצעפטירטע ערהאלט אלס ערזאטץ זיינער רייזע אונד איבערזיעדלונגס-קאָסטען 20 גולד.

דיטשאָ-סט׳-מארטאָן (זיעבענבירגען).

דער פאָרשטאנד.

פרוכט- אונד מעהל-פרייז-טאבעללע.

פריכטע		קוואליטעט פער הֶקטאָל.	פער 100 קילאָגר.
ווייצען, נייער באנאטער		72·8	8.85— 8.75
"	"	73·7	9.15— 8.95
"	"	74·6	9.45— 9.25
"	"	75·5	9.95— 9.75
"	"	76·4	10.35—10.15
"	"	77·3	10.75—10.55
"	"	78·3	10.95—10.85
"	טהייס	72·8	9.15— 8.95
"	"	73·7	9.45— 9.25
"	"	74·6	9.75— 9.55
"	"	75·5	10.15— 9.95
"	"	76·4	10.55—10.35
"	"	77·3	10.85—10.65
"	"	78·3	11.05—10.95
"	פעסטער באָדען	72·8	8.75— 8.65
	"	73·7	9.05— 8.85
"	"	74·6	9.35— 9.15
"	"	75·5	9.85— 9.55
"	"	76·4	10.25—10.05
"	"	77·3	10.65—10.45
"	"	78·3	10.85—10.75
"	ווייסענבורגער	72·8	9.15— 8.95
"	"	73·7	9.45— 9.25
"	"	74·6	9.75— 9.55
"	"	75·5	10.15— 9.95
"	"	76·4	10.55—10.35
"	"	77·3	10.85—10.65

פריכטע	קוואליטעט פער הֶקטאָל.	פער 100 קילאָגר.
קאָרן	72	7.35—7.15
גערסטע מאלץ	62	8.20—6.70
גערסטע פוטטער	62	6.45—5.95
האפער	41	8.48—8.40
קוקורוץ באנאטער		—.—
נייער	73	4.65—4.60
הירזע		5.20—4.80

טערמינע		פער 100 קילאָגר.
ווייצען	פער דעצעמבער	—.—
	פריהיאהר	9.90—
קארן	דעצעמבער	—.—
קוקורוץ	מאי-יוני	5.24—
גערסטע		—.—
האפער	דעצעמבער	—.—
	פריהיאהר	8.96—
רעפס	אויג.-סעפט.	—.—

באללען-מעהל	ק׳ פל.
נוממער 0	22 50
1 "	21 60
2 "	20 75
3 "	19 —
4 "	17 75
5 "	15 75
6 "	14 —
7 "	12 40
8 "	9 60
8½ "	7 75
שפיריטוס: אלטע פעסטהארע פרעסהעפע	24.75
" נייע " קארטאפפעל	23.30

קורז-טאבעללע פאָם 1. פעבער.

געלד-קורזע	ק׳ פל.
זילבער-אגיא	104 20
דוקאטען	5 40
עסטערר.-אונגאר׳שעס 8 גולדען גאלד-שטיק (20 פראנקס)	9 09
נאפאלעאָנד׳אָר	9 09
דייטשע רייכסבאנקנאָטען	56 65
20 מארקשטיקע	11 30
פאפיער רובעל	1 49

לאָזע	ק׳ פל.
1839-ער ראטהשילד-לאָזע גאנצע	238 —
דעטטא פינפטעל	234 50
1854-ער 4 פראָצענטיגע שטאאטס-לאָזע	106 80
1860-ער " גאנצע "	111 50
דעטטא " פינפטעל	121 —
1864-ער לאָזע צו 100 גולדען	133 75
דעטטא " 50 "	133 50
ראמא רענטענשיינע	20 25
פילזען-לאָזע	24 50
קרעדיט-לאָזע	161 75
קלארי-לאָזע צו 40 גולדען	28 25
דאָנוי-דאמפשיפפ-פאהרט-לאָזע	95 25
אינסבריקער לאָזע	18 75
קעגלעוויטש " צו 10 גולדען	14 50
קראקויער " " 20 "	14 75
אפנער " " 40 "	29 25
פאלפי " " 40 "	28 25
רודאלפס-לאָזע " 10 "	13 60
סאלם-לאָזע " 40 "	39 —
זאלצבורגער לאָזע צו 20 גולדען	16 5
סט. גענאָיס " 40 "	32 50
סטאניסלויער " 20 "	19 56
טריעסטער " 100 "	113 50
דעטטא " 50 "	60 25
וואלדשטיין " 20 "	23 75
ווינדישגרעצער " 20 "	23 25
אונגארישע פרעמיענלאָזע צו 100 גולד.	75 50
דעטטא צו 50 גולדען	75 25
וויענער לאָזע	100 50

ווערטה-פאפיערע	ק׳ פל.
אונגארישע גרונדענטלאסטונגען	75 75
טעמעשוואר-באנאטער	74 25
זיעבענבירגישע	74 20
גאליציישע	86 25
בוקאווינער	86 25
אונגארישע אייזענבאהן-אנלעהען	98 25
ווייןצעהענט-אבלאָזונגס-אבליגאציאָנען	73 75
פפאנדבריעפע דער אונגארישען באָדענקרעדיט צו 5 איינהאלב פראָצענט	85 90
דער אונגארישען היפאָטעקען באנק צו 5 איינהאלב פראָצענט	79 75
דער אונגארישען אללגעמיינען באָדענקרעדיט-אנשטאלט צו 5 אונד איינהאלב פראָצענט	85 25
דעטטא צו 6 פראָצענט	87 50
דער פעסטער קאָממערציאל-באנק	89 50

Eigenthümer u. verantwortlicher Redakteur M. REIS

Budapest, 1876. Druck v. M. Burian, Marokkanerhof.

קלאָממענען הערצען? זאָלל איך פֿאָן זיינער ווייזהייט, פֿאָן זיינער אונפּארטייליכקייט, פֿאָן זיינען פּאטריאָטישען טוגענדען שפּרעכען? איך מיסטע דיא אונגארישע געשיכטע דער לעטצטען 40 יאהרע הערונטערלעזען, אום דיא פֿערדיענסטע דעאקס אנגעהערנד צו ווירדיגען.

דיא פּאָליטישע טעהטיגקייט דעאקס האט מיט דעם 1-טען מאי 1833 בעגאָננען. מיט זיינער דאמאליגען ערסטען רעדע אים אונגארישען רייכסטאגע וואר ער איינער דער פֿיהרער דער דאמאליגען ליבעראלען פּארטייא געוואָרדען אונד נאָך קורצער צייט וואר ער דער איינציגע פֿיהרער דערזעלבען. יענער רייכסטאג האט קיין איינציגעס געזעטץ געשאַפֿפֿען, אָהנע דעאקים הינצוטהון, אָהנע איהן היעריבער פֿריהער בעפֿראגט צו האבען. נור דורך זיינע אנרעגונג וואר דיא לייב-אייגענשאַפֿט אבגעשאַפֿפֿט, נור דורך זיינען איינפֿלוס וואר דיא רעכטס-גלייכהייט אונטער אללען בירגערן דעם שטאאטעס הערגעשטעללט, אונד נור ער בעווירקטע דאמאלס, דאס אויך דיא אדעליגען צור שטייערצאהלונג פֿערפּפֿליכטעט ווארדען.

אים רייכסטאגע פֿאָן 1843 וואר דעאק ניכט צוגעגען. איך קאנן היער אלס אייגען-צייגע שפּרעכען אונד זאגען: עס פֿעהלטע אייך דאמאלס דעם רייכסטאגע יעדע לייטונג אונד פֿיהרונג אונד וואורדע אויך אויף דעמזעלבען ניכטס צו שטאנדע געבראכט. צו בעגינן דעם יאהרעס 1847 וואר דעאק דורך קראנקהייט פֿערהינדערט, אם רייכסטאגע טהיילצונעהמען. אללײן ער ערשיען באלד, אונד זיין ווייזער ראטה לייטעטע דיא מאַיאָריטעט יענעס רייכסטאגעס."

היער ליעפֿערטע העדר גיצי דיא הויפּט-צוגע פֿאָן דעאקים לעבענס-בעשרייבונג, וועלכע אונזערען לעזערן שאָן אים דעם פֿאָרלעטצטען בלאטטע בעקאננט זינד. אונד נון מאס ער מיט זיינער שילדערונג ביז צום יאהרע 1867. וויא בעקאננט, וואר העדר גיצי אים יאהרע 1848 שטאאטס-סעקרעטער בייא דעאק, דער דאמאלס יוסטיצמיניסטער וואר. גיצי וואר זיין טרייעסטער פֿריינד, נור נאָך דעם 1867-ער אויסגלייכע וואר ער זיין געגנער אונד טראט אן דיא שפּיטצע דער לינקען. מאן וואר נון נייגיעריג, וויא גיצי איבער דיא נייעסטע לעבענס-געשיכטע דעאקים שפּרעכען ווערדע. אבער העדר גיצי, וועלכער פֿאָר דרייא יאהרען דען 1867-ער אויסגלייך אנגענאָממען האטטע, שפּראך איבער דעאקים טהעטיגקייט זייט 1867 פֿאָלגענדערמאסען:

„דער אויסגלייך פֿאָן 1867 וואר זיין ווערק, ער האט איהן ערדאכט אונד דאמיט דער אונגארישען נאציאָן דען גראָסטען דיענסט ערוויעזען, דען איין בירגער אין פֿריעדליכער וויזע זיינעם לאנדע ערווייזען קאנן. דיעזער אויסגלייך מאכטע אונגארן וואָהל ניכט צו איינעם פֿאָלליג זעלבסטשטענדיגען שטאאטע, וויא עס דיא אנדערען שטאאטען אייראָפּאַ'ס זינד, דא יא אונגארן מיט דען אנדערן לענדערן אונזערעס קאָניגס דורך דענזעלבען הערדשער פֿערבונדען איזט; אבער דאָך רעגעלטע דיעזער אויסגלייך דיא געזעטצליכע זעלבסטשטענדיגקייט אונגארנס אינגערהאלב דיעזעס פֿערבאנדעס. מיט דיעזעם אויסגלייכע גאב אונס דעאק וואָהל ניכט אללעס, וואס פֿערלאנגט ווארדע; אבער ער גאב אללעס, וואס אונטער דען דאמאליגען פֿערהעלטניססען עררייכבאר וואר.

געעהרטע צוהאָרער! דיא געשיקע דער נאציאָנען ליעגען אין גאָטטעס האנד: אללעס וואס איינעם מענשען צו טהון מאָגליך איזט, דאס האט דעאק פֿיר דיעזעס לאנד געטהאן. איין בעוויז דאפֿיר איזט דיא האָהע טהיילנאהמע, וועלכע זיינע מאַיעסטעט דער קאָניג אונד אונזערע קאָניגין, זאָ וויא אנדערע מיטגליעדער דעם הערדשער-הויזעס, דער טרייער אן דעאק ווידמען. עס איזט דאס איינע אנערקעננונג יענעס ערפֿרייליכען פֿערהעלטניססעס צווישען קאָניג אונד פֿאָלק, וועלכעס עבענפֿאללס דעאקס ווערק איזט. ווענן עטוואס דאס לאנד טראָסטען קאנן, זאָ איזט עס דיעזע טהיילנאהמע אונד איזט עס דיא ערקעננטניס, דאס דעאקס ווערק פֿאָרטבעשטעהע אונד בעשטעהען ווירד.

אללײן וואס זאָללען וויר זאגען, וויא זאָללטען וויר טראָסט פֿינדען, מיטגליעדער דעם רייכסטאגעס, דיא וויר מיט איהם געלעבט אונד איהן בעוואונדערט האבען אין זיינעם אָפֿפֿענטליכען אונד אין זיינעם פּריוואטען לעבען? וויר קאָננען נור גאָטט דאנקען, דער אונס דאמיט בעגליקטע, צור זעלבען צייט צו לעבען, וויא דיעזער גראָסע מאנן, דעססען אנדענקען ערהאלטען בלייבט אונד געזעגנעט זיין ווירד, זאָ לאנגע אונגארן אין דיעזעם לאנדע עקסיסטירען. מאָגע גאָטטעס זעגען איהן צור לעטצטען רוהע געלייטען!"

נאָך דיעזער רעדע ווארדע דער זארג אויף דען לייכען-וואגען געהאָבען, ווארויף זיך דער צוג אין בעוועגונג זעטצטע. דיא פֿיעלען קרענצע קאָננטען אויף דעם לייכען-וואגען ניכט פּלאטץ האבען, עס מיסטע דאהער איין פּראכטפֿאָללער וואגען פֿאָראנגעהען, דער דיא פֿיעלען קרענצע פֿיהרטע. אללע צינפֿטע אונד פֿעראיינע, אללע דעפּוטאציאָנען, אללע בעאמטען, אללע האָהערען אָפֿפֿיציערע דער האָנוועד- אונד דער געמיינזאמען ארמעע וואַרען אם צוגע בעטהייליגט. אויך פֿיעלע דעפּוטאציאָנען דער איזראעליטישען געמיינדען האבען זיך דיעזעם צוגע אנגעשלאָססען; איזט דאָך פֿראנץ דעאק דער טאָדטע דער גאנצען נאציאָן אונד פֿעראיינטע דאָך אללע פּארטייען, אללע גלויבענס-גענאָססענשאַפֿטען אונד אללע קלאססען דער געזעללשאַפֿט! דער לייכען-וואגען, דער פֿאָן זעכס ראפּפּען געצאָגען ווארדע, וואר מיט דען שאָנסטען קרענצען בעדעקט, דיא לאנגען שלייפֿען דעם קראנצעס דער קאָניגין, וועלכע פֿאָן דעמזעלבען הערראבהינגען, ווארדען פֿאָן דעפּוטירטען געהאלטען. הינטער דעם וואגען גינגען דיא רייכסטאגס- אונד רייכסראטהס-פּרעזידענטען, דיא מיניסטער אונד דיא פֿערטרעטער דעס קאָניגס אונד דער קאָניגין.

פֿערשיעדענע נייאיגקייטען.

* (דער לעטצטע בריעף דעאקס.) דער לעטצטע בריעף פֿראנץ דעאקס, דען ער אן איינען פֿערוואנדטען געריכטעט האט, איזט שאָן פֿאָם 16-טען יוני 1875 דאטירט, דא ער יא שפּעטער ניכט מעהר שרייבען קאָננטע. דערזעלבע לייטעט: „ליעבער פֿריינד! זייט צווייא יאהרען ליידע איך זעהר שווער. דיא צייטונגען בעריכטען אימטער, דאס מיין צושטאנד זיך בעססערע. ענטוועדער מאכען זיך דיעזע צייטונגען איינען שפּאס, אָדער וואָללען זיא מ י ך זעלבסט טיישען. לײדער בין איך שוואך, זעהר שוואך. איך קאנן ניכט אללײן אייפֿשטעהען; איך קאנן מיך ניכט אללײן ניעדערלעגען. איך האבע קיינען אפּפּעטיט. מיינע פֿיסע אונד מיין בויך זינד געשוואָללען. דאָך וואס זאָלל איך קלאגען? איך האבע בערייטס דאס 72-סטע יאהר עררייכט. דא מוס מאן זיך דאָך אויף דיא „לעטצטע שטונדע" געפֿאסט מאכען. י ו נ ג ע ר ווירד יא ניעמאנד. איך לאססע אייך אללע הערצליך גריסען. פֿראנץ דעאק." — נון פֿאָלגטען נאָך פֿאָלגענדע צײלען: „ענטשולדיגע מיר, דאס איך דען בריעף ניכט „אייגענהענדיג" געשריעבען. דוא ווירסט יא אן מיינער אונלעזערליכען אונטערשריפֿט ערקעננען, דאס איך מיט מיינער ציטטערנדען האנד אונמאָגליך מעהר שרייבען קאנן."

* (פֿראנץ דעאק איין רומענע.) עס וואר בערייטס הייפֿיג דער פֿאלל, דאס פֿערשיעדענע שטעדטע דאריבער געשטריטטען האבען: עס ווערע דיעזער אָדער יענער גראָסע מאנן אין איהרער מיטטע געבאָרען וואָרדען. אייך גאנצע נאציאָנען שטריטטען מיט איינאנדער, אינדעם יעדע בעהויפּטעטע: דיעזער אָדער יענער בעריהמטע פֿירסט אָדער העלד שטאממע פֿאָן א י ה ר אב. דיעס געשיעהט אבער געוואָהנליך ערסט, ווענן זייט דעם טאָדע דעם גראָסען מאנ-

---

טען אונטער איהנען גראָסע פֿערוויסטונגען אן. ענדליך וואורדע אויך דער טהורם געטראָפֿפֿען, דער זיך גלייך ענטצינדעטע. דאס פֿייער קאָננטע שווער געלאָשט ווערדען. אונטער דעם פֿיינדע ענטשטאנד נון איינע נייע וואוטה, אונד דער שטורם געגען דיא מויערן האטטע ערסט יעצט בעגאָננען. וועהרענד דיא פֿאָדערסטען דער פֿיינדע אונטער פֿירכטבארעם געבריללע אין דען גראבען הינאבשטיעגען, דורך דאס וואססער זיך שלעפּפּטען אונד יענזייטס עמפּאָרצוקריעכען שטרעבטען, וואַרפֿען דיא צוריקגעבליעבענען פֿיינדע איינען האגעל פֿאָן שטיינען אויף דאס שלאָס. שטעפֿאן זאה אבער איין, דאס אללע מיהע פֿיר יעטצט אומזאָנסט איזט. ער ליעס אין דיא טראָמפּעטע בלאזען, אום דיא לייטע צוריקצורופֿען, אבער דיא אנשטירמענדען פֿיינדע אכטעטען ניכט מעהר אויף דען רוף דער טראָמפּעטע. זיא קלעטטערטען הינויף, פּלאָטצליך וואַרפֿען דיא יודען פֿאָללע קאָרבע מיט שווערען שטיינען אונד ברענענדען פּעך-קרענצען אויף דיא הינאנ-קלעטטערנדען פֿיינדע. עס ענטשטאנדען אונטער דיעזען נייע פֿערוויסטונגען, אונד פֿיעלע זאנקען טאָדט אין דען טיעפֿען גראבען הינונטער. דיא פֿליכע אונד דיא שימפּפֿערייען, וועלכע דיא פֿיינדע צו דען יודען הינויפֿשריען, וואַרען פֿירכטערליך, אללעס שוואור, זאָ לאנגע ניכט צו רוהען, ביז דאס שלאָס ניכט ערשטירמט איזט אונד אללע יודען ניכט פֿערטילגט זינד.

וועהרענד דעם שטורמעס פֿאָן אויסען, זאססען אים אינגערן דעם שלאָססעס דיא יידישען ווייבער, קינדער אונד גרייזע אין איינעם וויישוועדטס געלעגענען הויזע, אין וועלכעם דאס געשרייא דעם קאמפּפֿעס דענגאָך לויט גענוג פֿערנאָממען ווארדע. אללע ווייגטען אונד יאממערטען אונד זעלבסט דיא קליינען ווײנטען, וויל זיא איהרע מיטטער וויינען זאהען. פֿאָן צייט צו צייט קאמען נאכריכטען פֿאָן דרויסען אונד בראכטען דען טראָסט, דאס דער ערסטע הויפּט-שטורם אבגעשלאגען ווארדע; אבער מאן מוסטע אויך הערען, וויא פֿיעלע יודען ווערדער דאבייא אומגעקאָממען זינד.

מידע אונד ערשאָפּפֿט פֿאָן דער ערסטען אנשטרענגונג קעהרטען יאָססען אונד ר' יוחנן פֿאָן דען מויערן צוריק, אום דיא עלטעסטען צו פֿערזאממעלן, אונד צו בעראטהען, וואס ווייטער געשעהען זאָלל. דער ערסטע שטורם וואר וואָהל גליקליך אבגעשלאגען, אבער פֿאָן דער האָהען מויער אויס זאה מאן אין דיא פֿערנע, דאס אין דען שטראססען נאָך מעהרערע טהירמע ערריכטעט ווערדען, וועלכע צור ערשטירמונג דעם שלאָססעס בעשטיממט זינד.

אין דער פֿערזאממלונג זאגטע יאָססען: „דער פֿיינד האט וואָהל מיט ערריכטונג דער טהירמע קיין לייכטעס שפּיעל, דענן ביז ער דיא טהירמע אן דיא מויערן בריגנט אונד זיא דאָרט ערריכטעט, קאָננען וויר דורך דיא שטיינווירפֿע אונד פּעך-קרענצע הונדערטע פֿאָן איהנען טאָדטען; אבער אונס ליעגט יעטצט ניכט אן דער טאָדטונג הונדערטער קאטהאָליקען, דא נאָך איממער טויזענדע צוריקבלייבען. דער פֿיינד לאסט זיך ניכט אבשרעקען אונד ער האט געוויס אונזערן אונטערגאנג בעשלאָססען. וויר האבען לייִדער שאָן צו וועניג מאנגשאַפֿט — אונד וואס אונזער ענדע היער זיין ווירד, דאס ווייס איין גאָטט אים הימעל, דער אונס באלד העלפֿען מאָגע."

„„זאָ לאססעט אונס מיט דען וואפֿפֿען אין דער האנד שטערבען!"" זאגטע איין עלטעסטער. אבער זעלבסט ר' יוחנן זאגטע: „יא, וויר קאָננטען אונס הינויסשלאגען אונד בייא אונזערעם טאָדטע נאָך איין פּאאר הונדערט פֿיינדע טאָדטען, אבער וואס זאָלל דאנן מיט אונזערן ווייבערן אונד קינדערן געשעהען?

„דאנן ווייס איך נאָך א י י ן מיטטעל (זאגטע איין דריטטער), וויר אונטערהאנדלען מיט דעם פֿיינדע!"

„„צו שפּעט! (זאגטע איין פֿיערטער), ווענן וויר דיא אונטערהאנדלונג בעגיננען, ווערדען זיא מערקען, דאס וויר קיינע מאנגשאַפֿט מעהר האבען, אונד זיא ווערדען אונס דאס לעבען ניכט מעהר שענקען.""

„וויר געבען דעם פֿיינדע דאס געלד, דאנן בראויכט ער יא אונזער לעבען ניכט! וויר וואָללען איהם איין לאָזע-געלד אנטראגען, זאָ גראָס וויר עס נור אירגענד אויפֿבריינגען קאָננען, ווענן ער אונס פֿרייען אבצוג געוועהרט."

„עס וויא זאָ! (זאגטע ר' יוחנן) עס איזט איין פֿערזוך! געלינגט ער אבער ניכט, דאנן . . .!"

„„וואס דאנן? וואָראן דענקט איהר?""

„איך ווערדע אייך שאָן זאגען, וויר וואָללען ערסט דיא אנטוואָרט דעם פֿיינדעס אויף אונזערע אונטערהאנדלונג אבוואַרטען!"

דער פֿאָרשלאג, מיט דעם פֿיינדע צו אונטערהאנדלען, וואורדע נון איינשטיממיג אנגענאָממען. דער טאג דער אונטערהאנדלונג וואורדע פֿיר דען דריטטען טאג בעשטיממט, פֿיר דען צווייטען טאג וואר איין פֿאסט-טאג אויסגעשריעבען.

(פֿאָרטזעטצונג פֿאָלגט.)

זירענט דער ליבעראלען פארטייא שטעפֿאן פֿאָן גאראָווע דען קראנץ פֿאָן דעם סאממט-קיססען אונד איבעררייכטע דענזעלבען דעם מיניסטער-פרעזידענטען קאלאָמאן טיסאָ. דיעזער לעגטע נון אים פֿעראיינע מיט דעם גראפֿען פֿעסטעטיטש דען קראנץ צו פֿיסען דעם פֿערעוויגטען הין. דיא גאנצע שאאר וואר טיעף ערגריפֿפֿען. אללעס שטאנד מיט געביינגטעם הייפטע דא, אין שמערצליכע בעטראכטונג פֿערזונקען. דער מיניסטער-פרעזידענט זעלבסט ערבעבטע ביים אנבליקע דער לייכע דעם מאננעס, אָהנע וועלכען אונגארן נאָך הייטע קיין שטאאט וועריע. נאכדעם דיעזע גראָסע טרויער-שאאר זיך צוריקגעצאָגען, קאם איינע גראָסע שאאר שווארצגעקליידעטער פֿרויען, אום עבענפֿאללס דעם גראָסטען זאָהנע דעם פֿאטערלאנדעס איהרע הולדיגונג צו ברינגען. דיא פֿרויען-שאאר מיט דען שווארצען קליידערן אונד בלייכען געזיכטערן מאכטע שאָן דורך איהר ערשיינען איינען ערשיטטערנדען איינדרוק. נון ערשיען דיא פרינצעססין פֿאָן קאבורג (ענקעלין דעם פאלאטינס יאָזעף אונד טאָכטער דער בעלגישען קאָניגין) אונד לעגטע עבענפֿאללס אלס ציכען איהרער איופֿריכטיגען טהיילנאהמע איינען קראנץ איף דען זארג. דען שלוס בילדעטע דאס ערשיינען דער פֿאמיליע גערעצי, דיא דעם פֿערעוויגטען פֿערוואנדט איזט, אונד בייא וועלכער פֿראנץ דעאק אים פֿערפֿלאָססענען זאממער געוואָהנט האט. דיא ביידען טאָכטער דיעזער פֿאמיליע, וועלכע דען קראנקען דעאק מיט זא פֿיעלער צערטליכקייט פּפֿלעגטען, לאגען יעטצט וויינענד אונד שלוכצענד צו דען פֿיסען דעם גראָסען היימגעגאנגענען. אונד דאס וויינען אונד שלוכצען דיעזער איופֿריכטיגען פֿריינדינגען דעם גראָסען מאננעס וואָללטע גאר קיין ענדע נעהמען. עס קאָסטעטע פֿיעל מיהע, ביז מאן זיא ענדליך פֿאָם זארגע ענטפֿערנען קאָננטע. נאך 6 אוהר וואורדע דער דעקעל איף דען זארג בעפֿעסטיגט. פֿאָן נון אב קאָננטע ניעמאנד מעהר דאס געזיכט פֿראנץ דעאקס זעהען.

אלס לעצטע דעפוטאציאָן אם פֿארגעסטריגען טאגע ערשיענען דיא פֿרייען דער רייכסטאגס-דעפוטירטען, אום איינען קראנץ אלס ציכען דער פֿערעהרונג אם זארגע ניעדערצולעגען. דיא פֿרייא פֿאָן טיסאָ וואר דיא אנפֿיהרערין אונד זיא לעגטע דען פראכטפֿאָלל גרינען לארבער-קראנץ איף דען זארג. אין דיעזען קראנץ איזט ווייטער איין וואונדערפֿאָלל געארבייטעטער זילבערנער לאָרבער-קראנץ איינגעפֿלאָכטען, דער אויס 142 בלאטטערן בעשטעהט, אונד איף יעדעם בלאטטע שטעהט דער נאמע דער פֿרויא איינעם רייכסטאגס-דעפוטירטען. געגען 150 קרענצע וואַרען איף אונד נעבען דען זארג געלעגט.

מיטטוואָך נאכט, אום 11 אוהר, לאנגטע אויס וויען דיא דעפוטאציאָן דעם רייכסראטהעס אן, אום זיך אם לייכענבעגענגניססע פֿראנץ דעאק'ס צו בעטהייליגען. דיא דעפוטאציאָן בעשטעהט אויס דעם רייכסראטהס-פרעזידענטען דאָקטאָר רעכבויער אונד דען אבגעאָרדנעטען דומבא אונד זועס. מיט דעמזעלבען צוגע איזט איך גראף אנדראשי אנגעלאנגט. איך זעממטליכע וויענער ציטונגען זאנדטען היעהער מיטארבייטער, אום איהנען איבער דיא גראָסארטיגע פֿייערליכקייט בעריכט צו ערשטאטטען.

דאָננערסטאג מיט דעם מאָרגען-צוגע טראפֿען היער וויעדער אויס וויען איין: דער וויצע-פרעזידענט דעם אבערהויזעס, גראף טרויטטמאנסדאָרפֿף, פֿירסט ליעכטענשטיין, גראף האָיאָש אונד גראף ווילטשעק. דיעזע בילדען איינע דעפוטאציאָן דעם עסטערייכישען אבערהויזעס. מיט דעמזעלבען צוגע לאנגטע איך איינע דעפוטאציאָן דער פאָלנישען פארטייא דעם עסטערייכישען רייכסראטהעס אן. דיעזע דעפוטאציאָן בעשטעהט אויס פֿאָלגענדען העררען: גראָבאָלסקי, סמאָלקא אונד בערצאנאָווסקי.

דאס לייכען-בעגענגניס.

דאס לייכען-בעגענגניס פֿראנץ דעאק'ס, וועלכעס געסטערן בייא נאהע דען גאנצען טאג דויערטע, וואר איין זאָלך' גראָסארטיגעס, וויא מאן עס אין אונגארן נאָך ניעמאלס געזעהען האט. אויס אללען טהיילען דעם לאנדעס אונד אויס דען גראָסערען שטאָדטען דעם אויסלאנדעס זינד דעפוטאציאָנען היעהערגעקאָממען, אום זיך אם לייכען-בעגענגניססע דעם וועלט-בעריהמטען אונד געליעבטען מאננעס צו בעטהייליגען. דיא איינזענבאהן-צוגע, דערען פֿאהר-פרייזע איף דיא העלפֿטע ערמעסיגט וואורדען, בראכטען אונצעהליגע מענשען אויס נאהע אונד פֿערנע היעהער. פֿאָן 8 אוהר מאָרגענס ביז 1 אוהר נאכמיטאגס וואַרען אללע גאססען אונד שטראססען, פֿאָם אקאדעמיע-פאלאסטע ביז צום פֿריעדהאָפֿע, דערען לענגע בייא נאהע איינע האלבע מיילע בעטראגט, פֿאָללבעזעטצט פֿאָן מענשען. אללעס וואָללטע דעם טאָדטען, דער זא לאנגע פֿיר דאס לאנד געוואכט, דאס לעטצטע געלייטע געבען. — פֿאָן דער קאָניגליכען בורג אין אָפֿען אנגעפֿאנגען, דאנן פֿאָם אקאדעמיע-פאלאסטע אן דער דאָנוי ביז צום לעטצטען הייזע דער שטאדט געגען דען פֿריעדהאָף, וועהטען פֿאָן אללען געביידען טרויער-פֿאהנען, אויס דען פֿענסטערן היגגען לאנגע שווארצע טיכער. אין אללען שטראססענ-לאטערנען, וועלכע מיט טרויער-פֿלאָר אומהיללט וואַרען, בראננטע דאס גאס, דעססען פֿלאממען דורך דען דיסטערן טאג לייכטעטען.

נאכדעם נון אללע דעפוטאציאָנען מיט איהרען פֿאהנען פֿאָן 8 אוהר ביז 11 אוהר פֿאָרמיטטאגס שטעללונג גענאָממען האבען, קאם אום 11 אוהר דיא דעפוטאציאָן דעם עסטערייכישען רייכס-ראטהעס. דיא דעפוטאציאָן דעם עסטערייכישען אונטערהויזעס פֿיהרטע פרעזידענט רעכבויער אונד דיא דעפוטאציאָן דעם עסטערייכישען העררען-הויזעס פֿיהרטע גראף טרויטטמאנסדאָרפֿף. איך דיא פאָלנישען דעפוטירטען ענטזענדעטען דרייא מיטגליעדער אונטער פֿיהרונג דעם דעפוטירטען סמאָלקא. אים נאמען דעם עסטערייכישען רייכסראטהעס איבערבראכטע דיא דעפוטאציאָן איינען גראָסען לאָרבער-קראנץ. קורץ דאראיף קאם דער אויסווערטיגע מיניסטער, גראף יוליאוס אנדראשי, אלס האָנוועד-גענעראל געקליידעט, אונד דאראיף קאמען אללע קאָנזולן דעם אויסלאנדעס אונטער פֿיהרונג דעם ענגלישען קאָנזולס.

געגען ¼ איף 12 אוהר קאמען ערצהערצאָג יאָזעף, זיינע פֿרייא ערצהערצאָגין קלאָטילדע, דאנן דיא טאָכטער דעם בעלגישען קאָניגס אונד איהר געמאהל פרינץ פֿאָן קאָבורג. דיעזע נאהמען שטעללונג אם זארגע. באלד דאראיף ערשיענען דיא פֿערטרעטער דעם קאָניגס אונד דער קאָניגין. (דער קאָניג זעלבסט קאָננטע וועגען פֿיעלער שטאאטס-געשעפֿטע ניכט קאָממען.)

אלס נון דיא לייכען-צערעמאָניען פֿאָראיבער וואַרען, היעלט דער אונגארישע רייכסטאגס-פרעזידענט, העררר קאלאָמאן גיצי, איינע הערצערגרייפֿענדע רעדע, וועלכע אינגעפֿעהר פֿאָלגענדערמאסען לויטעטע:

„פֿאָר פֿינפֿצעהן יאהרען, אלס איך דאמאלס עבענפֿאללס פרעזידענט דעם אונגארישען רייכסטאגעס וואר, האטטע איך דיא טרויריגע פפֿליכט, אם גראבע צווייער פאטריאָטען צו שפּרעכען, דערען נאמען איך בלאָס נעננען מוס, דאמיט זיא דערען ווירקען זאָפֿאָרט אין דען בלעטטערן אונזערער געשיכטע איופֿפֿינדען. דיעזע מעננער זינד טעלעקי אונד פאלפֿי. — אונד נון ווירד מיר וויעדער דיא טרויריגע פפֿליכט, אם זארגע איינעם דער האָכסטען פֿאָן יענען גראָסען צו שפּרעכען, דיא אונזער לאנד פֿערעהרט.

געעהרטע צוהאָרער! עס קאנן היער מיינע איופֿגאבע ניכט זיין, איהנען איינע לעבענס-בעשרייבונג דעאקס צו ביעטען, אָדער זיין לעבען אונד זיינע פֿערדיענסטע צו שילדערן, דענן וויא נעהמע איך דאפֿיר דיא ווארטע אין מיינעם בע-

פֿאָלליעטאָן.

דיא יודען אין ענגלאנד.

(59-טע פֿאָרטזעטצונג.)

איף קאָממאנדאָ דעם ריטטער'ס שטעפֿאן וואורדען נון ניפֿטיגע פפֿיילע אונד גראָסע שטיינ-מאססען אין דאס שלאָס געוואָרפֿען. עס ענטשטאנד זאָמיט איין שרעקליכער בעלאגערונגס-קריעג.

אלס נון דיא ערסטע רייהע דער יידישען וואכע איף דען מויערן דעם שלאָססעס פֿאָן דען פפֿיילען צו טאָדע געטראָפֿפֿען וואורדע, דא ענטשטאנד אונטער דען יודען אים שלאָסע איין הערצ-צעררייסענדעס יאממער-געשרייא. מיטטער וויינטען אום איהרע פֿערלאָרענען זאָהנע, ווייבער וויינטען אום איהרע יונגען מעננער. אללע שרעקען אונד גרויען דעם קריעגעס וואַרען פלאָטצליך איבער דיא פֿריעדליכען יודען געקאָממען, אונד פֿערמעהרטען זיך פֿירכטבאר, דענן באלד מאכטען דיא פֿאללענדען שטיינע דען איופֿענטהאלט אים פֿרייען לעבענס-געפֿעהרליך, אונד מיט יעדער שטונדע וואורדע איינע אנצאהל דער יידישען וואכע פֿאָן פפֿיילען אונד שטיינען געטאָדטעט אָדער שווער פֿערוואונדעט.

דיא פֿערצווייפֿלונג וואר מיט יעדער מינוטע געוואכסען אונד זעלבסט דער זאָנסט בעהערצטע יאָססען ריעף: „טאָדטעט מיך! דענן איך האבע איך מיט מיינעם ראטהע אין דיעזעס אונגליק געשטירצט!"

זעלבסט דיא עלטעסטען קאָננטען איהן ניכט בערוהיגען. „קלאגעט איך ניכט אן! (זאגטען זיא) זייד ניכט אונגערעכט געגען איך זעלבסט! ווערע עס דענן פֿיר אונס בעססער געוועזען, איינצעלן אין אונזערן הייזערן ערמאָרדעט צו ווערדען? איער געדאנקע וואר פֿאָרטרעפֿליך, אונד אלס עס אונס געלונגען וואר, דיעזעס שלאָס צו בעזעטצען, היעלטען וויר אונס אללע פֿיר געררעטעט. איף קאמפֿף, בעלאגערונג אונד פֿערלוסט וואַרען וויר בערייט, רעכנעטען אבער איף דיא שטערקע דיעזער מויערן. ווער קאָננטע פֿאָראויסזעהען, דאס איינע גאנצע בעפֿאָלקערונג געגען אונס איפֿשטעהען ווירדע?"

דיא בעלאגערונג געשטאלטעטע זיך נאָך פֿירכטבארער, אלס עס זיך דיא יודען פֿאָרשטעללען קאָננטען; דענן דאס שליידערן דער וואורפֿ-מאשינען האָרטע ניכט מעהר איף. וואר איינע שאאר דעם אויסווערטיגען פֿיינדעס ערמידעט, זאָ ריקטע פֿאָן דען פֿיעלען מענשען איינע אנדערע שאאר העראן. פֿאָרטוועהרענד וויזטען דיא שטיינע, דיא פפֿיילע צישטען דורך דיא לופֿט, אונד דיא נאכט הינדורך דויערטע דער אנגריפֿף עבען זאָ אונאונטערבראָכען וויא אם טאגע.

דעננאָך פֿערלאָרען דיא יודען ניכט דען מוטה, אונד יאָססען צייגטע ווייטער דיא גראָסטע טהעטיגקייט. איך פֿאָן דען מויערן האבען דיא יודען פפֿיילע אונד שטיינע דען פֿיינדען ענטגעגענגעשליידערט, אונד איך מאנכען געגנער צו טאָדע געטראָפֿפֿען. אינדעססען קאָננטען אבער דיא בעלאגערטען איהרען פֿערלוסט ניכט ערזעטצען, איין טהייל איהרער יונגען מאננשאפֿט וואר געטאָדטעט אָדער שווער פֿערוואונדעט, דיא עלטערען פערזאָנען, דיא וועניגער צום קאמפֿפֿע טויגליך וואַרען, מוסטען דיא דיענסטע איף דען מויערן פֿערריכטען, אונד גרייזע אונד פֿרויען שלעפּפּטען דיא שטיינע העראן.

אבער פֿאָן דען יידישען שטרייטערן וואורדע טעגליך וועניגער, זעלבסט דיא נאָך אונפֿערוואונדעטען זינד דורך נאכטוואכען אונד העפֿטיגע אנשטרענגונגען אינס קראנקענבעטט געפֿאללען, אונד אן יעדעם מאָרגען וואורדע איין נייער טאָדעס-פֿאלל געמעלדעט.

דיא יודען האטטען נור נאָך איינע האָפֿפֿנונג. פֿאָר איהרעם איינציעהען אין דאס שלאָס שיקטען זיא איינען געבילדעטען קליגען יונגען מאנן נאָך לאָנדאָן, אום דאָרט דעם בישאָף הוגאָ דען פֿאָרפֿאלל אונד איהרען פֿערצווייפֿלונגס-פלאן צו מעלדען. מאן האָפֿפֿטע דאהער איף באלדיגע הילפֿע אויס לאָנדאָן; אבער טאגע אונד וואָכען וואַרען בערייטס פֿערשטריכען, אונד פֿאָן נירגענד צייגטע זיך איינע הילפֿע. פֿאָם ווייטען אבער זאה מאן דיא פֿיינדע מיט דעם בויע איינעם האָלצערנען טהורמס בעשעפֿטיגט. דיא מייסטען יודען וואוסטען זיך דען צוועק דיעזעס טהורם-בויעס ניכט צו ערקלערען; אבער יאָססען ערקאננטע, דאס דער טהורם, וועלכער מיט איינער פֿאלל-בריקע פֿערזעהען וואר, צור ערשטירמונג דעם שלאָססעס ערריכטעט ווירד. איינען זאָלכען טהורם בראכטע מאן געוואָהנליך ביז אן דען גראבען דער פֿעסטונג הין, אונד ליעס דאנן פֿאָן דער האָהע איינע בריקע פֿאללען, וועלכע זיך מיט איהרעם אנדערען ענדע איף דיא מויער לעהנטע, אונד זאָ דען איבערגאנג מעגליך מאכטע.

יאָססען ליעס גלייך פֿיעלע פעך-קרענצען אנפֿערטיגען. דיעזע זאָללטען אנגעצינדעט אונד נאָך מיט פֿיעלען ברעננענדען האָלצ-שטיקען איף דען האָלצ-טהורם אונד איף דען פֿיינד הינונטערגעוואָרפֿען ווערדען. דיא ערסטען ברעננענדען האָלצער פֿיעלען אונטער דיא פֿיינדע אונד ריכטע-